БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 221 (8441)
СЕНТЯБРИИН 18
СРЕДА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Республикын колхозууд болон совхозуудта гүрэндэ таряа тушаалгын ябаса тухай 1957 оной сентябриин 15-най мэдээн

Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)
Тарбагатайн	54,9	Заиграйн	19,1	Закаменай	6,3
Кударын	54,5	Б-Кударын	15,3	Зэдын	5,7
Бичурын	54,3	Хэжэнгын	14,5	Ториин	5,7
Хориин	32,6	Кабанскын	13,9	Яруунын	3,9
Түнхэнэй	20,8	Мухаршэбэрэй	11,0	Кяхтын	3,8
Прибайкальска	20,4	Баргажанай	6,6		

Тарбагатайн аймагай „Рассвет“ колхоз гүрэндөө
41.000 пүүд таряа түсэбһөө гадуур тушаахань
Эндэхи колхознигууд болон механизаторнуудай бэшэгүүд доро толилогдобо

★ ★

Эхэ орондоо ороохо таряа ехээр тушаая

Ехэ-Куналейн МТС-эй механизаторнуудтай суг ажаллажа, манай колхозой гэшүүд энэ жэлдэ дунда зэргын ургаса ургуулаа. Ороохото культурануудай бүхы 2870 гектар газарай га бүриһөө дунда зэргээр 8—9 центнер ургаса абтахаар хараалагдана. Хэрбээ энэ жэлдэ хюруугай эртэ унаагүй гээшэ һаа гектар бүриһөө 11—12 центнер ургаса абтаха һэн.

Бараг һайнаар гараһан ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын түлөө тэрээндэ бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Эгээн түрүүн ороохо таряа хатааха, сэбэрлэхэ тоогоо үргэдхэжэ, тэндэхи хүдэлмэриие хүсэд оньһожоруулхын түлөө хэмжээ абтаа һэн. Комбайнуудые һаадгүйгөөр ябуулхын түлөө 2500 мэшээг бэлэдхэгдэһэн байгаа.

МТС-най энэ жэлдэ 12 комбайн, лафетнэ хоёр жатка манай колхоздо табяа һэн. Эдэ машина, техникые хүсэдөөр ашаглахын түлөө һайн хүнүүдээ тэндэ хүдэлмэрээр томилоо һэмди. Энэ жэлдэ нёдондонойхидо оробол нилээдгүй хэ таряан амяарлан хуряагдаа. Комбайнуудһаа гараһан мэшээгтэй таряае саг зуура эмхидхэгдэһэн тоог дээрэ зөөхын түлөө 36 мори тэргэ бэлэдхэгдэһэн байна. Мүнөө манай комбайнуудта һаад ушаруулангүй, гараһан таряае зөөжэ үрдинэ.

Гүрэндэ таряа тушаалгын онсо хухала һэн тула колхозой түрүүлэгшын орлогшо—партийна эхин организациин секретарь нүхэр Родионов тэндэ харюусалгата эмхидхэгшээр табигдаһан байха юм.

Ургаса хуряалгын, гүрэндэ таряа тушаалгын хүдэлмэридэ дүрбэн зуу гаран колхознигууд, гаднаһаа ерэһэн хоёр зуугаад хүдэлмэришэд, һургуулиин һурагшад хүдэлнэ. Тэдэнэй дундаһаа эрхим шофёрнууд В. М. Васильев, Г. Н. Пальшин, Ф. Михайлов, Ф. И. Иванов, К. Рымарев болон бусад гүрэндэ таряа зөөхэ үдэрэйнгөө даабариие хоёр-гурба дахин үлүүлэн дүүргэдэг.

Тоог дээрэхи хүдэлмэриие Макар Афанасьевич Николаев оролдосотойгоор эмхидхэнэ. Гүрэндэ таряа тушаалгын үедэ нүхэр Николаев унтаха нойроо мартажа, унаһан малгайгаа абангүйгөөр хүдэлнэ. Тоог дээрэ арбан хоёр комбайнһаа ороһон таряан тэрэ үдэртөө сэбэрлэгдэжэ, хатаагдажа гүрэндэ тушаагдадаг.

Эдэ бүгэдын ашаар сентябриин 16-най байдалаар ороохото культуранудай хахадһаа ехэнхинь хуряагдаад байнхай. Бэлэдхэлэй пунктда 8100 центнер таряан тушаагдаа гэхэ гү, али гүрэндэ уялгата тушаалгые, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болон гүрэнһөө зээлеэр абаһан таряагаа тушаажа дүүргэд, хорёод мянган пүүд таряа гүрэндэ худалдаад байнабди.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойдо ажалай бэлэг болгон бүхы дээрээ **энэ жэлдэ 41 мянган пүүд таряа, гол түлэб шэниисэ, гүрэндөө худалдаха** уялга манай колхознигууд абаһан байха юм. Энэ уялгаяа ойрын гурба-дүрбэн үдэрэй туршада дүүргэхэ байнабди. Юуб гэхэдэ, мүнөө үдэртөө мянга холо гаран центнер таряан бэлэдхэлэй пунктда абаашагдана.

Гэхэтэй хамта, колхознай ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэеэ хаажа эхилээ. Мүнөө мянгаад центнер үрэһэн хаагдаа.

Гүрэндэ таряа тушааха, үрэһэеэ хааха түсэбөө дүүргэд, колхознигуудайнгаа ажалта үдэр бүридэ 2—2,5 килограммһаа бага бэшэ таряа хубааха аргатайбди.

Шэниисэ, хара таряагаа сентябриин хорёодоор хуряажа дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байнабди. Комбайнууднай бултадаа тооной һаадгүйгөөр ажаллана.

Тиимэһээ абаһан уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэжэ, Эхэ орондоо хамтадаа 11,500 центнер таряа тушаахабди.

М. Кожевников, «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ.

Ехэнхи ургасаяа лафетнэ жаткаар хуряанабди

Энэ жэлэй ургаса хуряалга урда жэлнүүдтэ оробол тусгаар хүндэ байдалда, хура бороон соогуур эхилээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ таряанай хүсэд хатуужахые хүлеэгээд һуубал, хайран саг алдагдаха байһаниинь мэдээжэ.

Иимэ хүндэ хүшэр эрхэ байдалдал амяарлан хуряалга ехэхэн туһа болоһон байна. Мүнөө үедэ 600 гаран гектар таряан амяарлан хуряагдаа. Лафетнэ жатканууднай мүнөөшье хүдэлжэ байһаар.

Лафетнэ жаткаар хададаһан таряан суглуулагдажа, бүхыдөө сохигдоо. Тэндэһээ абтаһан ороохон гүрэндэ тушаагдаһан, үрэһэндэ хаагдаһан байха юм. Амяарлан хуряалга дээрэ машинист Семен Родионов, тракторист Фома Емельянов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ.

Ургаса хуряалгын эхилхэһээ хойшо таряанай гээлтэтэй эрид шангаар тэмсэгдээ. Таряан ажалай гурбадахи бригадада комбайнер Григорий Яковлев 5 гектар газарта дээгүүр хадажа, залаануудые гээһэн байгаа. Тэрэ баримтые бүхы бригадануудта дуулгажа, гэмтэ нюурта хэмжээ абтаа һэн. Тэрэнһээ хойшо таряанай гээлтэ гаргаха ябадал үзэгдөөгүй.

Гүрэндэ таряа тушаахынгаа хажуугаар ерэхэ жэлэй тарилгада эрхим һайн үрэһэ хааха хэрэгтэ онсо анхаралаа табинабди.

Ф. Прибыльский, колхозой агроном.

★

Һаадгүй хүдэлхэ аргатайбди

Мүнөө жэлэй таряа хуряалгада Эхэ оромнай маанадые хүсэ ехэтэй шэнэ «С-6» комбайнаар хангаһан байна.

Эхэ оронойнгоо үгэһэн энэ техникые хүсэдөөр, гамтайгаар ашаглахын түлөө манай комбайнернууд, бүхы механизаторнууд оролдоно. Би арбан нэгэдэхи жэлээ комбайнда хүдэлжэ байнаб. Нёдондо комбайнтаяа Түнхэнэй аймагта ошожо, хорин табан хүдэлмэриин үдэр соо 425 гектар хадаһан байгааб.

1957 ондо мүн лэ энээнһээ доошо бэшэ хуряаха уялга абаа һэм. Таряа хуряажа эхилһээр 170 гектар хадаад байнабди. Теэд түрүүшээр таряамнай нойтобор байжа, урагшамнай ехэ табидаггүй һэн. Мүнөө таряан хүсэд эдеэшэжэ, үдэр һүниие мэдэнгүй хүдэлхэ саг ерээ. Һүүлшын үдэрнүүдтэ таряанай полиин хэдышье хадалиг, ташалан газарта байбалынь, арбан гектар хадаха нормынгоо орондо 18—20 гектар хаданабди.

Штурвалда ябадаг Сергей Малых, тракторист Алексей Паромонович Васильев гэгшэдтэй хамта ажалланабди. Эдэнэрэй гэмээр комбайнай зогсоһон ушар байхагүй. Солоомо суглуулха хүдэлмэридэ Улан-Удын хоёрдохи һургуулиин һурагшад һайнаар ажаллана.

Комбайнаа һаадгүйгөөр ябуулхын тула таряагаа мэшээглэжэ, ябууд дунданьбуулганабди. Трактор, комбайнайнгаа хойноһоо техническэ харууһа наринаар хэхэ гээшэ ехэ удхашанартай. Бидэ үдэртөө гурба дахин машинануудаа һайса шалгадаг, тоһолдог, бүхы һуларһан шүрэбүүдынь шангадхадагбди.

Манай ажалда һаад хэхэ юумэн байхагүй. Комбайндамнай һүниндөө хүдэлхэ түхеэрэлгэ бии. Эдеэ хоолой талаар һанаагаа зоболтогүй, хуу бэлэн байдаг.

Л. Мясников, Ехэ-Куналейн МТС-эй комбайнер.

★ ★

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин аша үрэ

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө колхозоймнай гэшүүд, механизаторнууд үсэд шангаар ажаллажа байнхай. Энэ ехэ мүрысөөе колхозой коммунистнууд, комсомолшууд, эдэбхитэд ударидажа ябана.

Колхознигуудай дунда 22 агитатор ойлгууламжын хүдэлмэри хэнэ. Таряанай тоог дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэй колхозой бухгалтер Александр Евстегнеевич Борисов саг үргэлжэ хөөрэлдөө үнгэргэдэг, социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые хэлэжэ үгэдэг. Таряан ажалай бригадануудта, малай фермэ дээгүүр харуулан ойлгуулха агитаци—лозунг, плакадуудые колхозой клубай хүдэлмэрилэгшэ Ким Борисов эмхидхэнэ.

Ургаса хуряалгын үедэ бригада хоорондын мүрысөөнэй дүн арбан хоног бүри гаргагдана. Энэ мүрысөөндэ таряан ажалай нэгэдэхи бригада (бригадирынь нүхэр Шикин) түрүүлжэ ябана.

Гүрэндэ таряа тушаагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргагдана. Хэрбээ сүүдхэдээ бэлэдхэлэй пунктда нэгэ удаа абаашахынгаа орондо гурба дахибал, тэрэ шофёрто нэмэлтэ түлбэри таряагаар үгтэнэ. Колхозой правлениин шиидхэбэреэр гурбадахяа абаашаһан таряанайнь центнер бүридэ 300 грамм ороохо үгтэнэ. Энэ шанда манай түрүү шофёрнууд хэдэн удаа хүртэһэн байха юм.

Таряа хуряалга дээрэ коммунистнууд Л. В. Мясников, В. К. Борисов, Л. С. Емельянов болон бусад эршэмтэйгээр, жэшээ харуулан ажаллана.

Һүүлэй субботын һүни, амаралтын үдэр коммунистнууд болон комсомолшуудай үүсхэлээр воскресник болоо. Тэрээндэ зуу гаран хүн хабаадажа, амаралтын үдэр бэлэдхэлэй пунктда 1500 центнер таряан абаашагдаа. Энэ воскреснигтэ мүн спиртын заводой хүдэлмэришэд, комсомолшууд хабаадаһан байха юм.

Колхозой правлени болон партийна эхин организаци хуряалга, таряа тушаалга дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые халуун эдеэ хоолоор, зохид һайн байраар хангаха тушаа ехэхэн оролдолго гаргаа, гаргажашье байна. Тиимэһээ хүнүүдэй хүдэлмэриһөө һаатаха ябадал ушардаггүй.

Гэбэшье, таряа хуряалгада, гүрэндэ таряа тушаалгада һаад ушаруулха баримтанууд, дутагдалнууд бии. Комбайнууднай бултадаа тооной шэнэшье һаа үшөөл бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ шаданагүй. Заримдаа хүдэлмэреэ орой эхилхэ, ажалһаа эртэ орохо ябадал үзэгдэдэг. Таряа тушаалгада Улан-Удын бэлэдхэлэй пунктнууд—мельокомбинат болон реальбаза—ехэхэн һаад ушаруулна. Ороохотой ошоһон автомашинанууд тэндэ 5—6 час соо баригдана.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхажа, ургаса хуряалгаяа саг сооньүнгэргэхэ, гүрэндэ таряа тушааха, худалдаха уялгаяа эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхэ байнабди.

В. Родионов, партийна эхин организациин секретарь.

Тоог дээрээ үдэр һүнигүй ажалланабди

Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада 10 мянган центнер таряа хадагалха шэнэ склад баригдаа, хушалтатай сарай дотор таряа хатаадаг «ВИСХОМ» машина тодхогдоо. Автомашинатай таряае тэрэ занданьгаргаад шэгнэхэ шэгнүүр бии болоо. Мүнөө жэлдэ 2500 дүрбэлжэн метр газарые цементээр хушажа, таряа хатааха, сэбэрлэхэ шала түхеэрһэн байнабди.

Тоог дээрэмнай 3 зернопульт, ороохо тээдэг транспортёр хүдэлнэ. Үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ «ВИМ», «ОС-3» машинанууд заһабарилагданхай, бэлэн байжа байна. Эдэ бүхы машина түхеэрэлгэнүүднай Улан-Удэ городһоо абтаһан электрын хүсөөр хүдэлгэгдэнэ. Һүниин халаанда хүдэлһэн хүнүүдтэ хододоо һаруулхан, электрын лампанууд яларан носожо байдаг.

Мүнөө жэлэй таряа хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалга эмхитэйгээр ябажа байнхай. Хуряалгын эхилһэнһээ хойшо тоог дээрэ 10 гаран мянган центнер ороохо таряан ороһон байна. Мүнөө тэрэнэйнгээ 8 мянга гараниинь гүрэндэ тушаагаад, мянгаад центнерээрнь үрэһэ хаагдаа. Тиимэһээ тоог дээрэ комбайнуудһаа ороһон таряан тэрэ үдэртөө сэбэрлэгдэжэ, хатаагдажа абтадаг болонхой.

Энээниие хайшан гээд эмхидхээбибди гэхэдэ, нэн түрүүн намда туһалхые бухгалтеридэ хүдэлдэг нэгэ счетоводые үгэһэн байна. Юуб гэхэдэ, тоогые даажа байһан хүн тэндэхи ажалые эмхидхэхэһээ гадна, өөрөө таряа тушаажа абаха, тэрэнээ шэгнэжэ гүрэндэ ябуулха, мүн бусад хэрэгсэлдэ гаргашалха уялгатай бшуу. Тиимэ хадань үдэртөө, һүниндөө хоёр хүн ээлжээгээр саг үргэлжэ байгаагүйдэ аргагүй ха юм.

Таряа сэбэрлэлгэ, хатаалга, машинануудта тээхэ хүдэлмэри хоёр халаан болгон эмхидхэгдэжэ, тус бүридөө 60-аад хүн ажаллана. Үе үе болоод лэ, воскреснигүүд болодог.

Тоог дээрэ хүдэлдэг колхознигуудай дундаһаа Палет Ефимовэй хүдэлмэриие онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ нүхэр үдэрэйнгөө даабариие 200 процент дүүргэдэг. Мүн Мария Михайлова, Петр Будников болон бусад эдэбхитэй һайнаар хүдэлдэг. «ВИСХОМ» дээрэ Алексей Павлович Мясников таһалгаряагүй ажаллажа, тэрэнээ түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэдэг.

Таряа ашалга дээрэ Иван Иванович Борисовай хүтэлбэри доро барилгын бригадынхид эдэбхитэйгээр ажаллана.

М. Николаев, таряанай тоогые даагша.

★

Шофёрнуудай үүргэ ехэ

Энэ жэлэй таряа тушаалга, зөөлгэ дээрэ колхозоймнай 10 автомашина, гаднаһаа 27 автомашина хүдэлнэ. Эдэниие бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө колхозой правлени ехэ оролдолго гаргана.

Колхозой автомашинанууд ургаса хуряалгын урдахана бултадаа заһагдаһан, һайса бэлдэгдэһэн байгаа. Таряа тушаалгын эхилхэтэй сасуу автомашинануудые ашаха, буулгаха хүдэлмэриие механизмын хүсөөр хэхэ, энэ хүдэлмэридэ харюусалгатай бэрхэ хүнүүдые томилоо һэн. Мүн шофёрнуудта, таряа ашадаг хүнүүдтэ түхэреэн сүүдхэ соо тоог дээрэ эдеэ хоол бэлэн байдаг. Энэнь юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, автомашинада таряа тээжэ байха һамбаанда шофёрнууд эдеэлжэ үрдидэг. Автомашинануудаа бэлэдхэлэй пунктда ябуулжархёод ашаа тээгшэд эдеэлхэ саг олодог. Гадна, машинынгаа элдэб жэжэ заһабарилгые, тоһодохо болон шүрэбүүдые шангадхаха хэрэгые имагтал бэлэдхэлэй пункт дээрэ ээлжээгээ хүлеэжэ байха үедөө хэдэгбди.

Таряа тушаалга дээрэ шофёрнууд Абрамов, Васильев, Рымарев болон бусад һайнаар хүдэлдэг. Эдэнэр зарим үдэртэ 3 эрьесэ хэдэг, бишье 2—3 эрьесэ хэдэгби.

Манай хүдэлмэридэ юун һаад хэнэб гэхэдэ, таряа зөөдэг харгы, илангаяа Хүйтэн тосхонһоо спиртын завод хүрэтэр муу, үргэлжэдөө тооной ухааба дайралдана. Гадна таряа тушаадаг газарта, илангаяа Улан-Удын реальбазада автомашинанууд олоороо ерэжэ, 5—6 час соо миин зогсодог. Ушарынь, эндэ таряанай шанарые шалгадаг хүниинь ори ганса һэн туладаа, олон машинануудһаа абажа шалгатарынь нилээд ехэ саг үнгэрнэ. Эдэ мэтын дутагдалнуудаа усадхабал, бүхы автомашинануудаараа үдэртөө 2—3 дахин эрьесэ хэхэ арга бии.

А. Михайлов, колхозой шофёр.

★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Рассвет» колхозой таряанай тоог.

Б. Гылыковэй фото.

МАЛ АЖАЛНАЙ ХҮГЖЭЖЭ БАЙНА

Манай колхоз һая болотор аймаг соогоо гээгдэнги ажахынуудай нэгэниинь байһан юм. Артелиин гол һалбари болохо мал ажалһаа олзо доход багаар абтадаг, малай үүлтэр жэжэ, ашаг шэмэ биратай үгэдэггүй һэн. Тэрээн дээрэһээ боложо, колхозой мүнгэн олзо хоёр зуун мянганһаа дээшэ гарадаггүй байгаа. Нёдондошье жэлэймнай мүнгэн олзо арайхан гэжэ 180 мянган түхэриг болоһон байна.

Хамтын ажахыһаа олзо доходой ехээр абтадаггүйһөө боложо, колхознигуудай ажалта үдэртэ мүнгэн, таряа талхан багаар хубаагдаа. Артелиин олохон гэшүүд гэр шадарайнгаа ажалда гол анхаралаа табидаг, ажалай журам сахидаггүй хүнүүд олон ушардаг һэн. Колхозой томо малые хубиингаа жэжэ малаар андалдаха заншал нёдондо жэл хүрэтэр байгаа.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумһээ хойшо адуу малай үүлтэр һайжаруулха, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тушаа зарим тэды хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн байна. Тэрэнэй аша үрэнь энэ жэлһээ тодоор харагдажа эхилээ.

Хэрбээ нёдондо бүхэли жэл соо үнеэн бүриһөө 785 литр һүн һаагдаһан байгаа һаа, мүнөө жэлэй найман һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1002 литр һүн һаагдаа. Энэмнай нёдондоной найман һарынхиһаа хоёр дахин ехэ байха юм.

Һү ехээр һаадаг болохын түлөө эбэртэ бодо малай үүлтэрые һайжаруулхынгаа хажуугаар колхозой правлени үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэ анхаралаа табяа. Энэ зорилгоор нёдондо хорёод толгой һайн үүлтэрэй үнеэд Улан-Удын ажалшадһаа худалдагдажа абтаа. Мүнөө жэл тэдэ үнеэднай туталлажа, һү шэмэ нилээдгүй ехээр үгэхэһөө гадна, томо үүлтэрэй туталнуудые түрэһэн байна бшуу. Мүн шэнэ туталлаһан гунжан үнеэд һү шэмээр ехэ байба.

Гадна, колхозоймнай һаалишад, мал адуулагшад Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө мүрысэжэ, хүдэлмэридөө түрүү дүй дүршэл хэрэглэһэнэй ашаар нилээд һайн үрэ дүн туйлаа. Колхозоймнай эрхим һаалишад Цыпил Хайдапова, Цырма Нимаёва һү һааха жэлэйнгээ түсэбые бүри август һарада дүүргээд, шэнээр абаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Цыпил Хайдапова найман һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 1405 литр һү һаагаад байна. Тиигэжэ һү һааха жэлэйнгээ түсэбые 205 литрээр үлүүлэн дүүргээ. Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һааха гэһэн уялгаяа гараха октябрь һарада дүүргэхээр зоригжонхой. Эршэмтэй һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон КПСС-эй обкомой грамотаар шагнагдаа, мүн хэдэн дахин мүнгэн шанда хүртөө. Һү һааха түсэбөө һараһаа һара бүри үлүүлэн дүүргэжэ байһанайнгаа түлөө үнгэрһэн һаранuудта ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон мянгаад литр һү абаһан байха юм. Мүнөө Цыпил Хайдапова ганссахан колхоз, аймаг соогоо сууда гараа бэшэ, мүн республика дотороо мэдээжэ болонхой.

Нүхэр Хайдапова һаалишан болоһоор жэл шахуу боложо байбашье, ажалдаа абьяастай, оролдосотойгоор хандажа, үнинэй хүдэлжэ байһан һаалишадһаа зааханшье дутуугүй, үшөө үлүүгээр ажаллажа байнхай. Үнеэдэйнгээ, илангаяа залуу үнеэдэйнгээ дэлэнгые һааха бүридөө хоёр гурба удаа нидхэрдэг, эльбэдэг. Даалгагдаһан арбан үнеэдэйнь дүрбэниинь шэнэ туталлаһан гунжад юм. Мүнөө жэл үнеэдынь бултa туталлаад, хайдагаар һаалгадаг.

Һү һааха жэлэйнгээ түсэбые мүн һаалишад Һама Ванзатова, Ринчин Базарова, Цыбик Галданова гэгшэд дүүргүүтэй байна. Эдэ һаалишад найман һарада үнеэн бүриһөө мянга гаран литр һү һаагаад байнхай.

Фермымнай хүдэлмэрилэгшэд үнеэдэй һубайрха ябадалтай эрид тэмсэжэ, энэ жэлдэ 100 үнеэн бүриһөө 98 тугал абажа түлжүүлээ. Шэнэ жэл гаратар үшөө табяад үнеэн туталлаха юм. Мүнөө үедэ туталлаһан бүхы үнеэднай бухада ороод, хээлитэй болонхой. Тиимэһээ ерэхэ жэлдэшье һубай үнеэд байха ёһогүй.

Үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бэлшээриие зүбөөр ашаглаха шухала байһаниинь мэдээжэ. Зунай сагта үнеэднай Үдэ голой зүүн бэедэ үзүүр һайн ногоотой, уһалуури һайнтай бэлшээридэ ябаа. Мүнөө үбһэ ногооной хуряагдажа дүүрэхэлээр шугы бургааһатай, һайн ногоотой Хотогор гэжэ газарта нүүжэ ерэнхэй. Тиин мал адуулагшаднай бэлшээреэ арбан хоногто 2—3 дахин һэлгүүлжэ ашагладаг заншалтай болоо.

Фермын үнеэд бултадаа тооной тугалгүйгөөр, хайдагаар һаагдана. Туталнууд түлигдэдэггүй байрада түлжүүлэгдэдэг болонхой.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, мал ажалда түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ колхозой зоотехник Константин Аполинарович Замаратский ехэхэн оролдолго гаргадаг, гаргажашье байна. Мүнөө үедэ зуун үнеэдэй байха типовой байра баригдажа байнхай. Тэрэнээ үбэлжэлгын эхилтэр дүүргэхэ гэжэ шармайн оролдожо байнабди.

Үнеэдһээ һү ехээр һаадаг болоһоной ашаар гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө бүри июль һарада дүүргээ һэмди. Тиигээд Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ 425 центнер һү түсэбһөө гадуур гүрэндөө тушааха гэһэн уялга абаһан байнабди. Мүнөө тэрэ уялгаяа сентябриин 20 болотор дүүргээд, түсэбөө хоёр дахин дүүргэхэ гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 555 центнер һү Эхэ орондоо үгэхэ аргатайбди, үгэхэшьебди.

Зунай, намарай сагта адуу малаа һайса бэлшээн таргалуулха тушаа артелиин малшад оролдолго ехээр гаргана. Энэ талаар хашараг, буруунуудые адуулдаг Бадмацырен Ширапов һайн амжалта туйлана. Үнгэрһэн үедэ энэ малшанай адуулжа байһан буруу, хашарагуудынь дунда зэргээр тус бүридөө үдэртөө 879 граммаар нэмэһэн байна. Энээнэйнгээ түлөө нэмэлтэ түлбэри болгон 113 килограмм шэгнүүртэй мал абаха юм. Август, сентябрь һаранuудта тус гүүртын мал бүри мяхажан таргалһан байна.

Мүнөө жэлдэ манай хонишодшье зарим тэды амжалта туйлаа. Хонин бүриһөө нёдондонойхидо орбол 550 грамм нооһон ехээр абтаа. Тэрэнэй ашаар гүрэндэ нооһо тушааха түсэб сүм дүүргэгдээ, зургаан центнер нооһон түсэбһөө гадуур тушаагдаа. Гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө манай колхоз һүүлэй жэлдэшье дүүргээгүй байһан юм.

Хонидой һубайрха, хурьгадай үхэхэ ябадалтай эрид тэмсэжэ, энэ жэлдэ хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулха түсэбөө дүүргэхэ, шэнэ жэл гаратар үшөө гурбан зуу гаран хурьга абахабди. Хонидоймнай үүлтэр жэлһээ жэл бүри һайжаржа, хонишоднай нарин, нарибтар нооһотой хонидые харууһалха дүй дүршэлтэй боложо байнхай. Хонишон Дулмажап Борбоева нарибтар нооһотой эхэ хонидой отарые харууһалха зуураа, тэдэнээ тобир тарганаар ондо оруулжа, мүнөө хүсэд таргалуулаа. Энэ хонишон мүнөө жэлдэ хонин бүриһөө хурьга абажа, тэдэнээ нэгэшье гээлтэ хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гэһэн зорилготой. Артелиимнай дархашуул энэ жэлдэ хонидой типовой хоёр байра барижа дүүргүүтэй байна.

Һүүлэй хоёр жэлдэ колхозой правлени гахай үсхэбэрилгые һайжаруулха гэжэ нилээд оролдолго гаргаа. Юуб гэхэдэ, нютагаймнай зон гахай үсхэбэрилжэ, тэрэнһээ олзо оруулжа амташаагүй, һайса харууһалжашье шададаггүй байгаа һэн.

Эдэ мэтые хараадаа абажа, гахайн үүлтэрые һайжаруулха, харууһалгыень эрид хубилгахын түлөө хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаабди. Томо сагаан үүлтэрэй гахайнууд хүршэ колхозуудһаа худалдагдажа абтаа һэн. Тэрэнэй ашаар нютагай үүлтэртэй жэжэ гахайнууд тушаагдажа, фермэ дээрэ гол түлэб үүлтэр һайнтай гахайнууд бии болоо. Жэлэй эхинһээ хойшо эхэ гахай бүриһөө 6,5 поршоонхо түлжүүлэгдээ. Шэнэ жэл гаратар үшөө хэдэн гахай түрэхэ юм.

Гадна эхэ гахай бүридэ нэгэ-нэгэ залуу эмэ гахайнууд түлжүүлэгдэжэ, мүнөө тэдэнээ, ороондо табяад байнхайбди. Мүнөө 21 гахай шахагдажа байна.

Гэбэшье, манай колхозой мал ажалда шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутагдалнууд үшөөл бии байһаар. Мүнөө хүрэтэр бүхы малшадаа зохид һайн гэр байраар хангажа шаданагүйбди. Олохон малһай хуушан, харанхы хотонууд соо үбэлжэнэ. Мүнөө жэл хүйтэн байжа, уһалагдадаг сабшаланһаа биратай ургаса гараагүй байшоо. Гол түлэб энэ шалтагаанһаа болжо нёдондонойхиһоо бага үбһэн бэлэдхэгдээд байна. Тиигэбэшье, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриие һуладхангүй ябуулхые оролдонобди.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө артелиимнай гэшүүд ажалдаа бии байһан дутагдалнуудые усадхажа, шэнэ амжалта туйлахые хүсэнэ.

Б. Будаев,
Заиграйн аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Агуухэ Октябриин 40 ойн хүндэлэлдэ

Жолоошодой амжалта

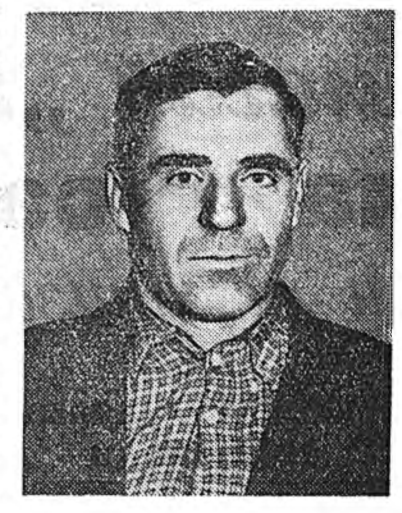

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай автогаражын жолоошодой дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдтэйгээр угтахын тула оролдожо, ашаа шэрэхэ 8 һарынгаа түсэбые тэдэнэр болзорһоонь урид дүүргээ. «ЗИС-5» машинын жолоошон Константин Романович Захаров энэ үе соо капитальна заһабарилгагүйгөөр 126 мянган километр ябажа, ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэб 7 һара соо дүүргээ. Нүхэр Захаров Октябриин һайндэр болотор жэл хахадай нормо дүүргэхэ уялга абаад, мүнөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: К. Р. Захаров.

А. Шестаковой текст.
З. Гаинуллинай фото.

Һайндэрэй хүндэлэлдэ

Баргажанай леспромхозой «Гусиха» гэжэ пунктын модошод Октябриин революциин алдарта ойе ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтаха гэжэ байна.

Һүүлэй мэдээгээр, тус пунктынхид модо шэрэхэ 10 һарынгаа даабари дүүргээд, ноябриин түсэбөөр хүдэлмэрилжэ байнхай. Эндэ үдэр ерэхэ тудам түрүүшүүлэй тоо олошорно. Трактористнууд Шелковников, Статинов, электрохюрөөшэд Тухватуллин, Беседин, шофёрнууд Злобин, Кухаренка халаанайнгаа даабари 150—190 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэдэнэй һайн жэшээе пунктын бүхы хүдэлмэришэд халан абаха гэжэ оролдоно.

Модо шэрэхэ жэлэйнгээ даалгабари октябриин 20 болотор дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 15 мянган кубометр модо гүрэндөө үгэхэ гэһэн шиидхэбэри һаяхан болоһон хамтын суглаан дээрэ гаргаба.

Н. Тюрнев.

Түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, Улан-Удэ городой «Труд» артелиин хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа байнхай.

Үнгэрэгшэ август һара соо продукци бүтээн гаргаха түсэбөө 135,7 процент, хубсаһа оёжо гаргаха түсэбөө 120 процент дүүргээ. Хүн зоной захилаар хубсаһа оёдог цехынхид бүри һайнаар ажаллан, урда һарынгаа түсэбые 114,2 процент дүүргэжэ, һайн шанартай хубсаһа оёо. Энэ амжалтаараа урмашаһан хүдэлмэришэд жэлэйнгээ түсэбые уласхоорондын һайндэр, ноябриин 7 болотор дүүргэхын тула оролдожо байна.

Жэшээнь, Сычёвэй хүтэлбэрилдэг комсомолшууд-залуушуулай бригада 6 һарын турша соо дамжуулгын Улаан туг алдангүй барижа байнхай. Август һарынгаа түсэбые З. Чойсорунова 322 процент, Н Азурова — 245,6 процент, Верхотина — 235,6 процент дүүргэжэ, үльгэр жэшээ харуулба.

Түрүү хүдэлмэришэд үнинэй хүлеэгдэһэн һайндэр болотор бүри ехэ амжалта туйлаха, арад зоной захиһан хубсаһыень һайн шанартайгаар оёхо гэжэ оролдоно.

Эдэ бүгэдын ашаар «Труд» артель жэлэйнгээ түсэб декабриин 15 болотор дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй хубсаһа оёхоор зоригжонхой.

М. Гончиков.

Түрүү комбайнернууд

Бичурын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо ажалладаг Охин-Булагай МТС-эй механизаторнууд бороотой хуратайшье һаань, һаатангүй таряа хуряалгые эршэмтэйгээр ябуулна.

Комбайнер Ефимов «С-4» комбайнаар ажаллаха зуураа үдэрэйнгөө даабариие 120—125 процент дүүргэнэ, лафетнэ жаткын машинист Б. Мункуев, тракторист Базаровтаяа үдэр бүри 20—25 гектар таряа хадана. Комбайнернууд С. Ванчиков, Б. Бадмаев, Лудупов, Ленхоев гэгшэд үдэрэйнгөө даабариие ходо дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Тус колхоз энэ жэлдэ гүрэндөө мянган центнер орооһо тушааха, худалдаха түсэбөө сүм дүүргээд, түсэбһөө гадуур 100 центнер орооһо худалдаха гэһэн уялга абаа.

Таряа хуряалга, гүрэндэ орооһо тушаалгаяа улам эршэмтэйгээр ябуулжа, сентябриин 15 болотор дүүргэхын түлөө эндэхи колхозниигууд болон механизаторнууд шармайн оролдоно.

С. Улзытуев.

«Кооператор-Комсомолец» гэжэ олзоборилгын артелиин оёдолшод Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ тэмсэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: цехын түрүү оёдолшодой нэгэн — Анна Алтаева ажалдаа байна. Нүхэр Алтаева үдэр бүриингөө даабариие 150—180 процент дүүргэдэг юм.

З. Веснинагай фото.

СССР-эй арадуудай ахадуугэй бүлэ соо

Зохёон байгуулха хүсэнэйнгөө хаба дунда

Т. ГОРБУНОВ, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй секретарь

Совет засагай 40 жэлэй туршада Белорусси һалбаран хүгжэһэн социалистическэ республика болонхой. Дайнай урда тээхи табан жэлнүүдэй үедэ республика доторнай промышленностиин бүхэли һалбаринууд бии болгогдоһон, машинаар зэбсэглэгдэмэл ехэ хүдөө ажахы эмхидхэгдэһэн, түхэлөөрөө национальна, удхаараа социалистическэ соёл болбосорол хүгжэн мандаһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ Белоруссиин промышленность, хүдөө ажахы һандаргагдажа, ехэ хохидолдо ороһон юм. Гэбэшье, агуухэ ород арадай, мүн СССР-эй бусад ахадүү арадуудай туһаламжын ашаар Советскэ Белорусси арадайнгаа ажахые богонихон болзор соо һэргээн бодхоожо, урагшань дабшуулаа.

1951—1955 оной туршада Белоруссиин арадай ажахыда зорюулагдажа бүхы дээрээ 11.450 миллион түхэриг гүрэнэй мүнгэн гаргашалагдаа.

Республикын үйлэдбэри табан жэл соо хоёрһоо үлүү дахин ургаба. 1956 оной эсэстэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1913 онойхиһоо 22 дахин ехэ болоо.

Машина бүтээхэ, металл боловсруулан гаргаха промышленность илангаяа хурданаар хүгжөөгдэнэ. Үйлэдбэриингөө талмайе нилээд ехээр үргэдхэһэн Минскэ автомобиль, трактор гаргадаг заводууд белорусс арадай омогорхолынь болонхой. Станок бүтээлгэ ехэхэн хүгжэлтэ туйлаа.

Республикын предприятинуудта үргэлгын крануудые, торф малтан абалгын ба ургаса хуряалгын машинануудые, хирпиисын, цементын заводуудай, түмэр замай транспортын түхеэрэлгэнүүдые, мүн хүдөө ажахыда хэрэгтэй түхеэрэлгэ болон запасной частьнуудые үйлэдбэрилнэ.

Республикын промышленность хүгжэхэдөө, бүхы совет ороной индустриальна хүсэ шадалда түшэглэнэ. Манай республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэггүй элдэб янзын түхеэрэлгэ машинануудые Москва, Ленинград, Свердловск, Харьков болон үйлэдбэриин бусад центрнүүдһээ Белорусси абадаг байна. Гэхэ зуура, Белоруссиин ажалшад ахадүү советскэ республикануудта ехэ туһаламжа үзүүлнэ. 25 тонный хүсэ ехэтэ самосвалнууд, модо таллуулха тракторнууд, газар уһалалгын ба харгы барилгын олон янзын машинанууд, мүн Советскэ Белоруссида хэгдэдэг мүнөө үеын бусад техникэ Эхэ оронoймнай ямаршье нютагта, нэрлэн хэлэбэл Куйбышевска, Сталинградска гидроэлектростанцинуудай барилга дээрэ, мүн ороной бусад томо томо барилгануудта хүдэлмэрилнэ.

Белоруссиин хүндэ ба хүнгэн промышленностиин бүтээн гаргаһан зүйлнүүд арадай демократиин оронуудта, Инди, Иран, Греци, Египет, Сири болон бусад гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ. Гансахан Минскын предприятинууд 30 гаран оронуудта элдэб янзын хэрэгсэлнүүдые үгэнэ.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн республикын предприятинууд дээрэ мүнөө үргэнөөр дэлгэрээ. Промышленность нэгэдэхи хахад жэлэйнгээ түсэбые 107 процент дүүргээ.

КПСС-эй ЦК-гэй, Советскэ правительствын саг үргэлжын туһаламжа, колхозно таряашадай шэн зоригто ажал Белоруссиин хүдөө ажахын саашадаа хүгжэхэ арга боломжыень батадхаба. Хүдөө ажахы эд хэрэгсэлнүүдээр, техникээр бүрин түгэс хангагдаа. Олон трактор, комбайн, ашаанай автомобиль, сеялкэ, сенокосилка болон хүдөө ажахын ондоо элдэб машинанууд тэрээндэ үгтөө. Энээнэй ашаар, ажал ехэтэй олон хүдэлмэриие оньһон аргаар бүтээхэ, ажалые хүнгэдхэхэ, тэрэнэй бүтээсые нилээд дээшэлүүлхэ аргатай болоо.

Ороной хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые эрид ехээр дээшэлүүлхэ программа хараалһан КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска болон удаадахи Пленумүүдэй тогтоолнууд Белоруссида амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

Хүдөө ажахын талаар Парти, Правительствын табиһан зорилгонуудые дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөн республикын колхозууд, совхозууд, МТС-үүдтэ дэлгэрээ. Колхознигуудай ажалай эдэбхи улам дээшэлээ.

1952 ондо республика дотор 1 миллион үлүүтэй түхэриг мүнгэн олзо абадаг миил 42 колхоз бии байгаа һаа, 1956 ондо тэдэнэй тоо 916 болоо. Миллионер—колхозуудай дундаһаа 14 ажахы 5-һаа 16 миллион түхэриг хүрэтэр, 215 ажахы —2-һоо 5 миллион түхэриг хүрэтэр, 687 ажахы —1-һээ 2 миллион түхэриг хүрэтэр мүнгэн олзо доход оруулһан байна. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ ойрын жэлнүүдэй турша соо 100 центнер мяха, 400 центнер һү абахын түлөө мүрысөөндэ Белоруссиин бүхы колхозууд хабаадалсана.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд һү, мяха, нооһо тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, абаһан уялгануудаа бэелүүлхэ талаар ехэхэн амжалта туйлаа. Хүн бүхэндэ мяха, һү, тоһоной хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэжэ партиин табиһан зорилгые шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан социалистическэ шэнэ уялгануудые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд абаа.

РСФСР-эй, Украинын, Литвагай, Латвиин, Казахстанай, мүн ахадүү бусад республикануудай колхознигуудтай Белоруссиин колхознигуудай хани барисаан, харилсаа холбоон жэл ерэхэ тудам бэхижэнэ.

БССР-тэ гэр байрын ехэ барилга хэгдэжэ байнхай. Табадахи табанжэл соо 1.840,9 миллион түхэриг, тайлбарилан хэлэбэл, дайнай урда тээхи түрүүшын гурбан табанжэлэйхиһээ 3,8 дахин ехэ мүнгэн барилгада зорюулан һомологдоо. Дайнай хойто тээхи хоёр табанжэлэй туршада гүрэнэй түсэбэй ёһоор БССР-тэ 4,5 миллион гаран дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд баригдаа.

Белоруссиин городуудай түхэл шарайнь хубилжа байна. Республикын һэргээн байгуулагдаһан түб хото — промышленна томо предприятинуудтай, эрдэм ухаанай ба соёл болбосоролой эмхи зургаануудтай, гоё һайхан байшан гэрнүүдтэй, үргэн уужам үйлсэнүүдтэй, шэнэ сэсэрлиг паркнуудтай Минск город — белорусс арадай омогорхол болоно. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ Минскын барилгада 4 миллиард гаран түхэриг гаргашалагдаа.

Культурна байгуулалтын талаар белорусс арадай амжалтанууд асари ехэ юм. Революциин урда тээхи Белоруссида 226 мянган хүн һуралсадаг байгаа. Мүнөө республикын һургуулинуудта ажалшадай 1.300 мянга үлүүтэй үхибүүд һурана.

1956—1957 онуудай һуралсалай жэлдэ Белоруссиин дээдэ һургуулинуудта 51,4 мянган хүн, техникумүүд болон тусхай дунда бусад һургуулинуудта 60 мянга үлүүтэй хүн һуралсаа.

Коммунизмын замаар саашадаа хүгжэхэ асари ехэ арга боломжые Белорусска ССР-эй, мүн бүхы советскэ республикануудай үмэнэ КПСС-эй XX съезд нээжэ үгөө.

Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствоёа тойрон нягтаар жагсаһан белорусс арад бүхы совет арадтай хамта ахадүүгэй эбдэршэгүй бата хани барисаатай, нэгэ сэл эрмэлзэлгэтэй, бата нэгэдэлтэй ябажа, манай ороной коммунизм байгуулхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэнэ.

ГҮНЗЭГЫ ГЭЭГДЭЛТЭЙ АЙМАГ

(Хоридо ургаса хуряалга ааляар ябуулагдана, гүрэндэ таряа тушааха график дүүргэгдэнэгүй)

Хоридо таряа хуряалга, тушаалга хангалтагүйгөөр ябажа байна. ...эзнийе Хориин МТС-эй харьяата колхозуудай ажалһаа хаража үзэе...эи.

...ҮСЭБЫНЬ СААРҺАН ДЭЭРЭ ҮЛЭНЭ

— Хорин шэнэ «Сталинец-6» комбайн, хэдэн шэнэ лафетнэ жат...з абаабди. Одоол мүнөө жэлэй ургаса хуряалгые 12—15 үдэрэй ...ршада дүүргэжэ, саг болзор соонь ...ряа тушаалгые үнгэргэхэбди. ...алаа һайнаар эмхидхэбэл, энээ...ие дүүргэхэ гүйсэд арга болом...э бии—гэжэ хориинхид ургаса ...ряалгын урда тээ мэдүүлһэн юм. Теэд ургаса хуряалгын эхилһээр ...охон хонобошье эндэхи колхозууд ...00 гектар орооһото культурануу...й оройдоо 3605 гектарынь хуряа...а. Тэрэнэйнь 2394 гектар амяар...ан хададгдаа, хахадһаа баганъ суг...улан сохигдоо.

Хэрбэеэ энэ хэбээрээ саашадаа ...ябал, ургасаяа гээжэ хо...роожо болохонь бшуу. Аймагай ...лхозуудта хүдэлдэг 40 шахуу ...мбайн мууса ашаглагдана. ...нэ ушар юун дээрэһээ тохёол...об гэхэдэ, комбайн болон лафет... жаткануудые бүтээсэ багатай...р ашаглана. Тэдэнэй эбдэрхэ, ...итаха ушар али олон үзэгдэнэ. ...лхозуудта комбайн болон лафет... жатканууд һүниин халаанда хү...лмэрилнэгүй. «Путь Сталина» ...лхоздо хүдэлмэрилжэ байһан ...-4» комбайнын комбайнер Сам... Галсанов иигэжэ хөөрэнэ:

—Хоёр халаанда манай агрегат ...дэлмэрилээ һаа, сүүдхэдээ миил ...—12 гектарай бэшэ, харин 20—25 ...ктарай таряа суглуулха, сохихо ...атай. Теэд солоомошон үгы дээ...һээ нэгэ халаан соо хүдэлмэрил...бди.

...нэ колхоздо хүдэлмэрилжэ бай...н 4 комбайнай нэгэниинишье, ...р халаанда хүдэлнэгүй. Колхо...й правлениин (түрүүлэгшэнь нү...р Ширапов) комбайнһаа таряа ...ралгые зүбөөр эмхидхэжэ шадаа... дээрэһээ комбайн һаатана. ...шээнь, сентябриин 10-най үдэр ...омбайн хамтадаа оройдоол 40 ...хуу гектар таряа хадаа.

...имэрхүү байдал Хрущевой, Ле...нэй, ХХ партсъездын нэрэмжэтэ, ...уть к коммунизму» колхозуудта ...дэнэ. Эдэ колхозууд һүүлэй мэ...ээр бүхы таряанайнгаа гурба...шье нэгые хадаадүй. Ургаса хуряалгые бэлэдхэл муутайгаар угтаһан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыденов, парторганизациин секретарь нүхэр Цыбиков) һүүлшын мэдээгээр 1554 гектар орооһото культурануудайнгаа оройдоо 411 гектарыень хуряажа, тоог дээрээ мянга гаран центнер таряатай болобошье сентябриин 11 болотор гүрэндөө центнершье таряа тушаангүй байшоо.

Энэ колхоздо хүдэлмэрилһэн комбайн бүхэнэй бүтээсэ үдэртөө 3 гектарһаа дээшэ гаранагүй.

Мүн Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой комбайнууд бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Тус колхоздо хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, залуу комбайнер Ивановой «Сталинец-6» комбайн заһабари муутай байһанһаа эбдэржэ, хэдэн үдэр һаатаһан, мүнөөшье урагшаа ябанагүй. Мүн тэндэхи «С-4» комбайн хэдэн дахин эбдэржэ һаатаа.

Хуряалга дээрэ комбайн машинануудай бүтээсэ багатайгаар хэрэглэгдэжэ байһаниие мэдэжэ байгаад, Хориин МТС-эй дирекци главна инженер нүхэр Базаржапов зохихо хэмжээ абанагүй. Хэрбээ комбайн, жатка бүхэниие хоёр халаанда хүдэлгэжэ, ажалайнь бүтээсые хоёр дахин дээшэлүүлээгүй һаа, хориинхид гээгдэлһээ гараханъ бэрхэтэй.

МТС-эй харьяата колхозууд гүрэндэ таряа тушаалгые муугаар эмхидхэнэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, «Путь к коммунизму» колхозууд таряа тушаажа эхилээдүй. Сентябриин 11-нэй үдэр «Победа» Ленинэй, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозууд, сентябриин 12-ой үдэр «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Кожевников) таряа тушаагаагүй. Эгээл тиимэһээ сентябриин 5-һаа 10 болотор эндэхи колхозууд 7 мянган центнер таряа тушааха ёһотой аад оройдоо мянга гарые тушаагаа.

НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ МУУГААР ЭМХИДХЭГДЭНЭ

Ургаса хуряалга гээшэ саг зуурын хүдэлмэри гээшэ. Тиимэһээ саг хүлеэдэггүй, дары бүхы хүсэеэ элсүүлжэ, ургаса хуряабал, таряанай гээлтэ хоролто бага байдаг. Энэ үедэ МТС-эй болон колхозуудай партийна организацинууд хуряалгада ябажа байһан колхознигууд болон механизаторнуудай дунда политическэ, эмхидхэхы хүдэлмэриие бүри үргэнөөр ябуулха уялгатай гээшэ. Гэбэшье, Хориин МТС-эй харьяата олонхи колхозуудта энэ шухала хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Тиимэһээ таряа хуряалта, гүрэндэ тушаалга эндэ муугаар ябажа байна бшуу. Жэшээ болгон «Путь Сталина» колхозые абаад үзэе. Анаа голой урда бэедэ оршоһон Энхэ талын полевой станда олон колхознигууд, механизаторнууд, городһоо туһалхаа ерэгшэд ажаллана. Эндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй шахуу. Показателиин доскашье байхагүй. Хүн бүхэн үдэртөө хэһэн ажалаа, нормоёо мэдэнэгүй. Тракторна бригадын тоо бүридхэгшэ нүхэр Агбановагай гэмээр комбайнернууд үдэр соогоо юушье хэһэнээ мэдэдэггүй. Хадаһан газарыень хэмжэдэггүй, тухайлбаряар бэшээд байдаг. Эндэ социалистическэ мүрысөөншье эмхидхэгдээгүй байха юм.

—Сезон соогоо хэды гектар таряа хуряаха, сохихобта, хэнэй агрегадтай мүрысэнэбтэ,—гэжэ комбайнер Горчаковһоо, Будаевһаа һурахада:

—Уялгаяашье мэдэнэгүйбди. Хэнтэйшье мүрысэнэгүйбди,—гэжэ алиниинишье адли харюусана. Харин тракторна бригадын бригадир нүхэр Даши Балданов:—Хаанашьеб даа бэшээтэйл ёһотой даа. Һайн һананагүйб,—гэжэ харюусана. Механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөнэй эмхидхэгдээгүй байһанда МТС-эй парторганизаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Батуев зэмэтэй. Энхэ талын полевой станда харуулан ойлгуулха агитаци эмхидхэгдээгүй. Газетэ, журнал хомор. Эндэ ханын һонин, дайшалхы хууда һан, молни гэхэ мэтэ гаргагданагүй. Эдэ бүгэдые эмхидхэхэ ёһотой колхозой парторганизаци (секретаринь нүхэр Гасаранов) үүргэеэ мүнөө үедэ мууса дүүргэнэ.

Хориинхид эндэ хэлэгдэһэн дутагдалнуудаа дары усадхажа, таряа хуряалга, тушаалгаяа түргэдхэжэ, гүнзэгы гээгдэлһээ гараха зэргэтэй.

Ц. Дандаров, манай корр.

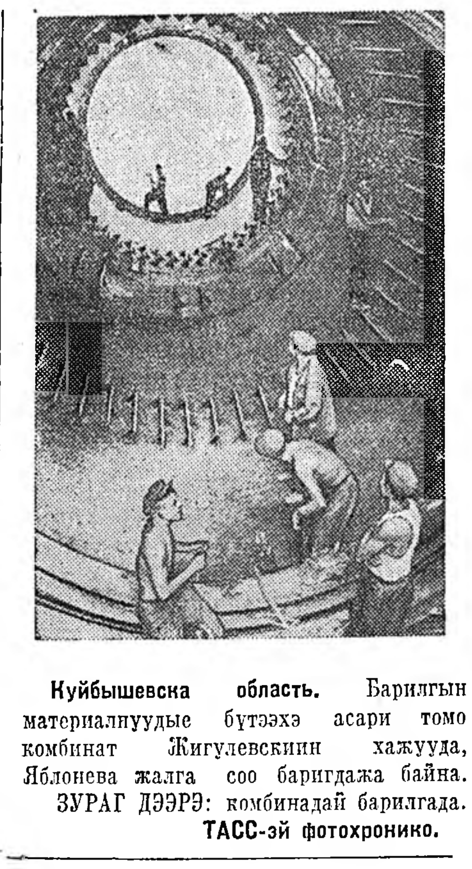

Куйбышевска область. Барилгын материалнуудые бүтээхэ асари томо комбинат Жигулевскиин хажууда, Яблонева жалга соо баригдажа байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай барилгада.
ТАСС-эй фотохронико.

Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо

БАРИЛГА ХЭНЭ

Хоёр һарын урда тээ энэ колхоздо туһаламжа үзүүлхээ ерэһэн Онохойдохи барилгын 13 дархашуул (хүтэлбэрилэгшэнь инженер П. Митрофанов) нэгэ хониной байра бариһанайнгаа һүүлээр, автогараж барижа эхилээ.

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИ

«Шэнэ хитад» гэһэн лекци һаяхан уншагдаба. Энэ жэлдэ агуухэ Хитад орон экскурсяар ошожо ерэһэн Улан-Удын пединститудай багша нүхэр Тимофеев һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

МАШИНИСТ КРИВОШЕЕВ

10-дахи тракторна бригадада хүдэлдэг, лафетнэ жаткын машинист нүхэр Иван Кривошеев энэ сезон соо 500 га таряа хуряаха уялга абанхай. Һаянай мэдээгээр нүхэр Кривошеев 200 гаран га хуряагаад байна.

СТУДЕНТНЭРЭЙ ЭДЭБХИ

Улан-Удын пединститудай студентнэр һаяшаг ерээд, ажаллажа байна. Нэгэ групп панъ тоог дээрэ, нүгөөдэнь полидо хүдэлмэрилнэ.

Б. Халзанов.
Хэжэнгын аймаг.

ҺААЛИШАД, ҺУРАГШАД СИЛОС ДАРАНА

«Эрдэм» совхозой 3-дахи фермынхид ниитынгээ малые шэмэтэ тэжээлээр хангахын тула ехэхэн оролдолго гаргажа байна. Совхозой һаалишад, һургуулиин һурагшад силос даралсана. Тэдэнэр мүнөө 1000 тонно силос дараа. Энэ хүдэлмэридэ комбайнер Кючков, тракторист Нимбу Гомбоев гэгшэд шалгараа.

Ц. Бадлуев.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Хайхарамжагүй орхигдоһон хүдэлмэри

Дүшэ гара мянган гектарай ургасые багахан саг соо хуряажа, гүрэндөө 600 мянган пүүд таряа тушааха гэһэн харюусалгатай зорилго Мухаршэбэрэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табигданхай. Энэнээ амжалтатайгаар бэелүүлхын тула хүдэлмэриингөө эршые үдэр бүри шангадхажа байна.

Колхозно таряашадай энэ хүндэтэ зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь культурын хүдэлмэрилэгшэд ехэ туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Таряа хуряажа байгаа колхознигууд, механизаторнуудай сүлөөтэй сагые һайнаар, хүхюугээр үнгэргүүлхэ шухала. Мухаршэбэр тосхондохи Культурын байшангай хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар һайн үүсхэл гаргаһан юм. Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ үедэ һуурин тосхонһоо холо хүдэлдэг колхознигууд, механизаторнуудые хангаха зорилгоор агитбригада эмхидхэһэн байгаа. Энэнь колхозуудай бригадануудаар ябажа, наада концерт харуулдаг болоо һэн. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ, «Гигант», Калининай, Кировэй, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Илалта»; «Дружба», Булганинай нэрэмжэтэ, «Путь Ленина» колхозуудта, Гашейн, Суулгын МТС-үүдтэ наада табяа.

Зундаа яһала һайнаар хүдэлжэ хүдэлжэ, эгээ мүнөө эдэнэй ажалай замхашаһаниинь ехэ гэмшэлтэй. Һүүлэй үедэ культурын хүдэлмэри оройдоо ябуулагдахаяа болишонхой. Мүнөөхи агитбригадамнайшье хүдэлхэеэ болишоо. Мухаршэбэр тосхондо киноһоо ондоо юумэн эмхидхэгдэнэгүй. Колхознигууд, механизаторнууд, аймагай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, колхозуудта хүдэлжэ байһан студентнэр үдэшэ боломсоор Культурын байшанда суглардаг. Эдэнэр тэндэ байд гээд лэ гэдэргээ бусадаг юм. Залуушуулай вечер хаа яа эмхидхэгдэдэг нэрэтэй. Ехэнхидээ хатар (танца) болоод лэ дүүрэдэг байна.

Һүүлэй үедэ Культурын байшангай хүдэлмэриин муудаһан тухай аймагай газетэдэ бэшэгдэһэн байха. Теэд байшангые даагша нүхэр Халзанов хүдэлмэреэ һайжаруулха янзагүй. ВЛКСМ-эй райком эдэ бүгэдые һайса мэдэжэ байдаг. Теэд райкомой секретарьнар нүхэд Базарон, Брылев Культурын байшангай хүдэлмэри һэргээхэ хэмжээ абанагүй.

Мүнөө, таряа хуряалгын үедэ колхознигууд, механизаторнуудай культурна эрилтэ мууса хангагдана. Бар, Никольск, Суулга нютагуудта иимэ байна. Бар нютагта яһала һайн клуб (даагшань нүхэр Гороховский) бии юм. Тэндэ танцаһаа ондоо юумэн эмхидхэгдэнэгүй. Партийна организациин секретарь нүхэр Дымбрылов, комсомолой организациин секретарь нүхэр Калашникова энэ хэрэгые тоодоггүй байха юм. «Путь Ленина» колхозһоо Түгнэ нютагта таряа хуряажа байһан колхознигуудта газетэ, журнал асарагдадаггүй, хөөрэлдөөн хэгдэдэггүй байна.

Тэрэшэлэн ойлгууламжын хүдэлмэри Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо муугаар ябуулагдана. Хори гаран агитаторнуудай хоёр гурбаниинь лэ хүдэлнэ. Парторганизациин секретарь нүхэр Варфоломеев энэ хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандана.

Поли дээрэ хүдэлжэ ябаһан хүнүүдтээ зохид байра түхеэржэ үгэхэ хэрэгтэй байгаа. Гэбэшье, зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ анхарал табинагүй. Жэшээнь, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ Хонхолойн МТС-эй 16-дахи тракторна бригада хүдэлдэг. Теэд, энэ механизаторнууд байраар муу, эдеэ хоол шанаха тогоошонгүй байһаар. Гашейн МТС-эй 13-дахи тракторна бригадынхидай гэр байрань баһал муу байна. Иимэрхүү дутагдалнууд олон. Эдэ бүгэдые зайсуулбал, хүдөө ажахын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдаха һэн.

М. Ширгулов.

Хэмжээ абахыень хүлеэгдэнэ

Манай Дээдэ Онгосотойдо, Кумысолечебница шадар Горпищеторгын эдеэ хоолой гансахан магазин бии юм. Теэд, энэ магазинай хаалтатай байдаг шалтагааниие мэдэнэгүйбди. Эндэхи хүн зон хилээмэ болон бусад юумэ абахын тулада нэгэ һаа ПВЗ, үгышье һаа Амаралтын байшан худар ошохо баатай болодог. Хайшаашье ошоходо холо, автобусаар ябаха ушартай болодог юм.

Худалдаа наймаанай министерствын гү, али горпищеторгын зүгһөө энээниие хаража үзөөд, хэмжээ абахыень хүлеэгдэнэ.

В. Намсараев.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хэниие мэхэлнэб?"

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонидоо ороондо оруулха хүдэлмэри муугаар ябуулжа байһан тухайдань манай газетын августын 30-най номерто толилогдоһон юм.

Энэ статьяе шалгаад хэмжээ абахын тула Иволгын аймсоведэй гүйцэдкомдо эльгээгдэһэн байгаа.

Тэрээн соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба, — гэжэ манай редакцида тэндэһээ мэдээсээ.

Тус статья Кировэй нэрэмжэтэ колхозой правлениин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрээн соо заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха хэмжээнүүд абтаа. Мүн хонидые ороондо оруулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэһэнэй түлөө ОТФ-е даагша нүхэр Доржиев ажалһаа гаргагдаа.

Республикын колхозууд болон совхозуудта таряа хуряалгын, хартаабха малталгын ябаса тухай 1957 оной сентябриин 15-най мэдээн

	Орооһото культурануудай хуряагдаһаниинь (процентээр)	Тэрэ тоодо амяарлан хуряагдаһаниинь (гектараар)	Хартаабха хуряалга (процентээр)
...рын	66,5	10034	31,0
...ин	55,8	2287	56,0
...арын	52,0	6573	16,4
...аршэбэрэй	48,5	14685	20,6
...райн	44,6	1947	22,5
...нгын	43,0	6541	5,5
...байкальска	39,3	934	44,2
...ын	38,2	2920	25,0
...гатайн	38,1	3683	37,9
Закаменай	36,7	593	12,9
Баргажанай	36,2	1086	16,0
Ториин	34,4	4998	13,5
Яруунын	33,0	3171	7,2
Зэдын	30,7	6680	21,5
Түнхэнэй	28,8	3361	24,6
Иволгын	28,0	2557	32,1
Байкало-Кударын	28,0	1420	14,6
Курумканай	27,1	2129	30,0
Кабанскын	24,3	1638	4,6
Сэлэнгын	24,1	1330	9,6
СОВХОЗУУД:			
Яруунын	50,6	3256	46,8
Бичурын	49,1	2446	—
Хориин	47,8	1195	47,0
Кяхтын	39,6	1654	11,3
Боргойн	34,8	2962	—
«Эрдэм»	30,6	1684	6,8
Сэлэнгын	5,0	200	—

Аполлон ТОРОЕВ

Гурбан үльгэр

ХҮХЫ ШУБУУН

...рэй хэмжээ ута боло боло... боложо, наранай гэрэл шанга... шангадаһаар шангадажа, тала ...э газарта, буряадайм буурай ...ада хабар айлшан ерэжэ, бэлэг ...ээ түхөөжэ байба ха.

...эбэр шугы ногоон торгон пу...аа хэдэрбэ, хада гүбөө хахина...эршүү тэрлигээ нэмэрибэ.

...лаанай оронһоо дайр олон шу...дуу шуу табилдан ерэжэ, уур ...айгаа бэлдэжэ, үндэгэлхөө тү...эд хэбэртэй, ехэл забда сүлөө...сэнхиигшэ тэнгэриин доохо... сайбалзагша үүлэн соохонуур, ...рогшо газар дээхэнүүр, хү...шэ уһан дээхэнүүр иишэ тии...ндэлнэ, эрьелдэнэ, шуумайл...

...асал хүхы шубуун модоной ...о аажам сүлөөтэй юумэ даб...а һуугаад, ой тайгые доһолгон, ...одхон; хонгёо һайхан дуугаа ...ал мэдэдэг байба.

...ы шубуунай хүгтэй аялга дуун ...о шубуудтань һайшаагдааш...ь, энэ дуушамнай орохо урса... үндэгэлхэ газаргүй үлэшэхэнь ...эдэ шубууд һанаагаа зобоод: ...Хүхы, хүхы, хэзээ ши уурхай...рээ, урасахан балгаанаа ба... үндэгэеэ гаргажа, дальба...а дараха юмши?— гэжэ һура...

...Мини тиигэжэ байха сүлөөм...ой тайгынгаа дорьботор дуу...улажа, ургаса зүгнэхэ, талха таряа, үбһэ ногоо ургуулха хэрэгтэй бшуу. Юрэдөө сүлөөмгүй,— гэжэ хүхы шубуун харюусаа һэн.

Тиигээд бэшэ шубуудай түхеэрһэн бэлэн уурхайнууд соо үндэгэлжэрхибэ. Харин тэдэнь үндэгэнүүдыень илгаруулжа танингүй, тэжээжэ ороно.

Ингэжэ хүхы бэшэ шубуудые мэхэлээд, үшөө багадаа гэһэндэл:

— Хүхы, сэ-сэн, бэ-шэ шу-бууд тэ-нэг!— гэжэ мүнөөшье һаадалан дуугардаг юм.

ҺАЙРХУУ БАДМА

Алтан дэлхэй дээрэ Бадма гэжэ нэрэтэй нэгэ таряашан ажаһуугаа юм һэн ха. Хабар болоходо арай гэжэл гурбан десятина яарсал таряжа шададаг байгаа. Өөрөө түрэхын залхуушаг хүн аад, таряанайнгаа газарые мууса элдэдэг байһан дээрэһээнь, талханиинь намартаа шүдэр үбһэндэ барюулшадаг һэн ха. Таряан соонь һууһан шубууд урьхада oроһондол ниидэжэ шадахаа болишодог бэлэй. Хүршэ айлынхидынь Бадмые залхуу хүнши гэжэ зэмэлдэг һэн ха, теэд Бадмада юуб даа, энеэгээд лэ үнгэргэдэг байгаа.

Нэгэтэ Бадмын таряанай хажууда шононууд нэгэ гүрөөһэ барижархиба һэн ха. Хоёр ангуушад гэнтэ дээрэнь буубад ха. Шононууд тэрьелжэ арилаад, гүрөөһэнэй һэе үлэбэ. Шононуудые алаха гэжэ шиидээд, ангуушад гүрөөһэнэй мяхые хоролоод, гэртээ ябашаба.

Һүни гурбан шоно бусажа ерэбэ. Нэгэ аягүй үнэрэй гутаашье һаа, үлэн шононууд тэрэ үдэр баряаша гүрөөһэеэ хамһаад эдижэрхибэ. Уданшьегүй тэдэнэр хорлогдожо, үхэлэй ерэхэдэ мухарижа тэршэлжэ ябаһаар, үнөөхи залхуу таряашанай таряан соо орожо үхэшэбэ ха.

Үглөөдэрынь ангуушад ерээд, гүрөөһэнэй эдигдэшоод байхынь хараба һэн ха. Теэд үхэһэн шононууд дүтэ ойгуур харагдангүй, тэдэнэр гэртээ харишоо бэлэй.

Энэ үедэ мүнөөхи залхуу Бадмамнай буртаг үбһэндэ баригдашаһан, шүдэр үбһэндэ уюулшаһан талхаяа хадажа ябаба ха. Гэнтэ харан гэһээнь, гурбан шоно талхан соонь хэбтэбэ. Бадма аймшагтай ехээр баярлаад, тэдэнээ гэртээ шэрэжэ абаашаа һэн ха. Хүхиһэн баярлаһан Бадма хотонойнгоо зониие суглуулаад, айл аймагтаа бэеэ ехээр магтажа оробо.

— Таанад шүдэр үбһые буртаг үбһэн гэжэ худалаар нэрлэнэт. Намайе залхуу хүн, муудаа талхаяа үбһэндэ даруулааш гэдэгта, иигэжэл таанад дэмы хэлэдэг байгаат. Харин мүнөө би таанадта тад ондоо юумэ хэлэхэмни. Шүдэр үбһэн гээшэмнай аргамжаһаа дутуугүй бүхэ үбһэн бшуу. Харагты энэ, минии шүдэр үбһэндэ иимэ аймшагтай шононууд орёолдожо үхөө. Минии таряан эдэ шононуудые урьхалжа барья. Шонынгоо арһые худалдахадаа талхатай, талхашьегүй хоолойгоо тэжээхэл байхаб,— гэжэ байжа һайрхуу Бадма бэеэ магтаба ха. Гайхашаа бараһан нютагаархиниинь юуеншье ойлгожо ядажа, толгойгоо һэжэрээд тараа һэн.

Уданшьегүй шүдэр үбһэндэ орёолдуулжа шоные баридаг Бадма тухай суу таража, мүнөөхи ангуушад дуулаба гэхэ. Тиигээд Бадмада ерэжэ:

— Манай хорложо алаһан шононуудые ши абаад байнаш, һөөргэнь бусаа,— гэбэ ха.

— Яагаа гээшэбта, юун тиимэ юумэн байха юм. Тэдэтнай минии алаһан шононууд лэ, дуулаагүй зон гүт, минии тариһан шүдэр үбһэндэ орёолдожо үхөө юм бшуу,— гэжэ Бадмань урдаа оруулбагүй.

Үнэниие оложо ядахадаа тэдэнэр судьяда ошобо ха. Судья юун болоһынь түдэл ойлгобо. Һайрхуу Бадма үнөөхил өөрынгөө хэлэгшые хэлээд һалажа үгөөгүй ха юм. Тиихэдэнь судья Бадмын газар дээрэһээ тэбэри шүдэр үбһэ асарагты гэжэ ангуушадые эльгээбэ ха. Тиигээд Бадмые тэрэ үбһөөр мантагар баханада барижа уяад:

— Энээхэн хүльгээ таһа татажа, сүлөөдэ гаража шадаагүй һаа, шононуудшни шинии болоно бэзэ, харин шүдэр үбһэеэ таһалжа алдуураа һааш, хуулиин ёһоор, эдэ шононуудыешни ангуушадта үгэхэ болохобди. Тиигээд лэ эндээл хүлеэтэй байгыш даа...

Бадма шүдэр үбһэн аймшагтай бүхэ байна гэжэ харуулхын тулада хэды еды хүдэлөөд, дугташаад, яашье таһаржа үгэнэгүй гэхэ хэбэр үзүүлбэ.

— Шүдэр үбһэншни аймшагтай бүхэ юумэлтай даа, теэд яахаб даа, бүхэ, хэбэрэгыень үзэхэл гүбди, би үдэр бүхэндэ ерэжэ хаража байхаб,— гээд судья гэртээ харишаба һэн ха. Һайрхуу Бадма нэгэ хоног хүлеэтэй зандаа байгаад, саашаа тэсэхээ болиходоо — шүдэр үбһэеэ таһа татаад, гэртээ харишаба.

Уданшьегүй ангуушад ерэжэ, хорложо алаһан шононуудаа абаашаа бэлэй. Тиигэжэ һайрхуу Бадма һула һаади үлөө һэн.

ГАХАЙ МОГОЙ ХОЁР

Хоротойһоол ехэ хоротой, харатайһаал ехэ харатай нэгэ муухай могой ажабайгаа юм һэн ха. Хэрэгтэ хэрэггүй юумэндэ хоролхоод, дайралдаһан лэ амитаниие хадхажа, үлбэр үбшэн болгоодог, аладаг бэлэй. Халтад гэбэл ан арьяатаниие, мал адууһые, хүниие хадхадаг байгаа. Амитанай үхэлэй туйлда хүрөөд, тэршэлжэ зобожо байхыень харахадаа, тэрэ муухай могой ехэл һанаагаа амардаг, сэдьхэлээ ханадаг һэн ха.

Нэгэтэ гахай сарса модоной үндэһэ онгилжо байтараа унтажа хэбтэһэн могойн уусые хүндүүлхэй болотор хадаржархиба ха. Тэрэ тахай холо харахагүй, һaараг туладаа, юунэйшье хэбтэһые илгаруулаагүй. Хорото могой сухалаа хүрөөд, эрьелдэжэ ерэһэн бэеэрээ гахайе хадхажархиба.

«Одоол энэмни үхэхэ байха даа, хайшан гэжэ энэ муухай бодон гахай мухаригша, тахаригша ааб, хайшан гэжэ амин голоо табигша ааб, хараха юм байна» гэжэ ехэл хүхижэ толгойгоо дээхэнүүр заланхай зогсожо байба ха. Теэд могой гахайн тэршэлхэ, таршалхые үзэбэгүй. Зузаан арһатай, зузаан саалатай гахай юумэ хадхаашье гэжэ һанаһагүй,— мүнөөхил сарса модонойнгоо үндэһые онгилһоор байба.

Иихэдэнь могой ехээр сухалаа хүрэжэ, үшөө нэгэ дахин бүри шангаханаар хадхажархиба. Тиихэдэншье гахай обёорбогүй. Бүри һүүлээшье шарбабагүй. «Үгы энэмни юун боложо байна гээшэб, яаһан нэтэрүү нэдхэ яндан амитантаяа ушарба гээшэбиб»,— гэжэ могой сухалдаад:

— Шш-ш... Энэ сагтаа ши порниихош! Би шамайе үхэдхэн хадхааб,— гэбэ һэн ха.

— Намайе үхэхэшни гэжэ гү?— гэжэ гахай ехээр гайхажа, монсогор түхэреэн нюдөөрөө могойе шэртэн хараба ха.— Үгы энэ ши үхэдхэн хадхажа байха хэн юун гээшэбши?— гэжэ үшөө һураба ха.

— Би хоротой муухайгаар хадхадаг, харатай яндан могой гээшэб. Минии хадхахада, ангуудай асари ехэ хаан болохо арсалан баатаршье үхэлэйнгөө туйлда хүрэжэ, эрьелдэн мушхаран хэбтэдэг. Харин ши хилбарханаар лэ һалана бэзэш! — гэжэ могой һайрхаба ха.

— А, иимэбши! — гэжэ дуугараад, гахай тамираа муудхажа, могойн һүүлһээ хазаба.

Могой годигоножо ерээд, гахайе арба, хори дахин ээлжээ оошоргүйгөөр хадхажа мэдэбэ. Теэд гахай боргооһоншье хазана гэжэ һанангүй, мүнөөхи могойн һүүлһээ абаад, жажал жажалһаар, толгойтой шүдхэртэйнь залгижархиба.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо гахайе хараһаар могойнууд айдаг, тэрьелдэг болоо юм гэхэ.

Д. ЧЕРНИНОВ,
бэшэжэ абаһан юм.

Манай республикын һонин

Гусиноозерск городто

ЗАЛУУ ШАХТЁРНУУДЫЕ ОЛООР БЭЛЭДХЭНЭ

Шахтёрнуудые бэлдэдэг тусхай һургуули Гусиноозерск городто үнинэй хүдэлмэрилнэ. Тус һургуули олохон тоотой, мэргэжэлтэй горнягуудые бэлдээ. Мүнөө эдэ горнягууд бултадаа һайнаар ажаллана. Жэшээнь, табадахи шахтада нүхэд В. Будаев, И. Демин, А. Бухальцев, М. Разуваев болон бусад хүдэлмэрилдэг. Эдэнэр мэргэжэл һайса шудалаад, ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг болонхой.

Мэнэ һаяхан эндэхи һургуули 19 навалоотбойщигуудые бэлэдхэжэ гаргаба. Тэдэнь мүнөө шахтануудта гараад, хүдэлмэрилжэ эхилээ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН ЗАЛУУШУУЛАЙ ҮДЭШЫН ҺУРГУУЛИ

Городой залуушуул юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. Нёдондо жэл 14 хүн 10-дахи класс эрхим һайнаар дүүргээ. Центральна электростанциин хүдэлмэришэн нүхэр Николаев дүрбэн жэл һуража, 10-дахи класс дүүргэбэ. Мүн станциин кочегар нүхэр Брянский табан жэл һуража, болбосоролой аттестат абаа. Эдэ хоёр мүнөө дээдэ һургуулитай болохоёо Челябинск город мордобо.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР НҮҮРҺЭ МАЛТАНА

7/8 шахтын хүдэлмэришэд Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсонхой. Эндэхи шахтёрнууд ноябриин 7 хүрэтэр 20 мянган тонно нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтаха уялга абаад, болзорһоонь урид дүүргэбэ. Сентябриин 5-да 35 мянган тонно нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтаһан байна.

Иимэ амжалта яагаад туйлааб гэхэдэ, шахтёрнууд бултадаа һайнаар ажаллана. Жэшээнь, экскаваторай машинистнууд Анатолий Черкулаев, Петр Балалаешников, навалоотбойщигууд Яков Толстихин, Владимир Серебренников ба бусад халаанайнгаа нормо 150—200 процент дүүргэдэг байха юм.

Б. Бальчинов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: городто баригдаһан шэнэ магазинай байра харуулагдана.

С. Таёжнын фото.

Совхозой фермэ

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн партиин уряае Яруунын совхозой 2-дохи фермынхид һайшаан дэмжэбэ. Энэ фермэдэ малай харууһан һайнаар эмхидхэгдэнэ. Үнгэрэгшэ зун үнеэдтэ түрүүшынхеэ нэмэлтэ ногоон тэжээл үгтэжэ, концентрат эдюулэгдээ. Иигэжэ һү һаалга эрид дээшэлбэ.

Найма һарын туршада үнеэн бүриһөө 1400 литр һүн һаагдаһан байха юм. Түрүү һаалишад бүришье ехэ амжалта туйлаа. Ольга Голубчак энэ үе соо даажа байһан 15 үнеэн бүриһөө 1955 литр һү һааба. Һаалишан М. Батацыренова үнеэн бүриһөө 1880 литр һаагаа.

Фермын хүдэлмэрилэгшэд үбэлдөө хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэжэ абанхай. Хамта дээрээ 18 мянган центнер үбһэн, ногоон соломон бэлдэгдээ, 1703 тонно силос дарагдаа. Энэнь үнеэн бүриин 10 тонно болоно.

А. Шулунов.

Мүрысэгшэдэй уулзалга

Бурят-Монголой эд хэрэглэгшэдэй кооперации Эрхүүгэй областиин эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдтэй мүрысэдэг юм. Социалистическэ мүрысөөнэй ябасые шалгажа үзэхэеэ, хүршэнэртэеэ дүй дүршэлөө абалсаха зорилгоор Буркоопсоюзай бригада Эрхүү ошоһон байна. Энэ бригада Эхирит-Булагадай, Баяндайн, Кировскэ аймпотребсоюзуудта ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаа.

—Эрхүүгэй худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай ажалай эмхидхэлһээ манай халан абахаар һайн зүйлнүүд яһала бии,—гэжэ Буркоопсоюзай эмхидхэлэй таһагые даагша Боженов хөөрэнэ.

Жэшээлхэдэ, Эхирит-Булагадай аймпотребсоюз оньһон түхеэрэлгэтэй хлебопекарни баринхай. Тэрэнь хилээмэ барихаһаа гадна, элдэб кондитерска зүйлнүүдые үйлэдбэрилнэ. Мүн эндэ колбаса хэдэг цех бии болоо. Энэ цех колбасагай зүйлөөр өөрынгөө аймагые, мүн хүршэ аймагуудые хангадаг юм. Кировскэ аймпотребсоюз үгэрсэ гутаангүй түхэреэн жэл хадагалха тусгаар уһа сөөрэм тогтоогоо. Тэрэ сөөрэм соонь 700 тонно үгэрсэ багтадаг. Тэндэхи аймпотребсоюзууд гахай шахаха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэнхэй.

Мүн манай түлөөлэгшэд Облпотребсоюзай үйлэдбэриин предприятинуудай хүдэлмэритэй танилсаа. Хүдөө ажахынь комбинат 779 толгой гахайтай, 4 мянга гаран тахяатай, зүгын 157 пасекатай.

Д. Колмаков.

Механическа агрегат

Механик комсомол Иннокентий Перевалов, Суулгын МТС-эй слесарь Филипп Коженков Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин 1-дэхи комплексно бригадын полевой станда таряа сэбэрлэхэ механическа агрегат тааруулан тодхоо.

Тус агрегат таряа хатаадаг «ВИСХОМ» гэжэ машинатай хамта хүдэлхэ юм. ВИСХОМ-оор хатаагдаһан таряа холбогдоһон хоёр веялкэ соогуур сэбэрлэгдэжэ гараха болоно. ВИСХОМ, веялкэнүүд хоорондоо 2—3 элеватораар холбогдонхой. Ороохо таряан ВИСХОМһоо гараһаар нэгэ гү, али хоёр веялкэ соогуур һубарин гараха байна.

Энэ агрегат нэгэ комбайнай мотороор хүдэлгэгдэхэ зуураа, час соо 20 центнер таряа сэбэрлэн гаргаха шадалтай, ороохо сэбэрлэлгын ажалые хүнгэрүүлхэ, түргэдхэхэ болоно.

Б. Цыренов.

ФУТБОЛ

Футболоор БМАССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн сентябриин 15-һаа эхилбэ. Олимпийскэ системээр (шүүгдэһэн команда саашадаа наадаха эрхээ хаһагдаха) мүрысэжэ наадана.

Түрүүшын уулзалганууд Улан-Удын, Бабушкин городуудай стадионууд дээрэ болоо. Бабушкин городто футбольно талмайн эзэд Улан-Удын «Локомотив» командатай уулзаба. Шанга тулалдаан болоһоной удаа айлшад 1:0 тоотойгоор илаа.

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ ПВЗ-гэй «Локомотив», «Урожай» команданууд наадаа. Энэ хоёр тэгшэ хүсэтэй байжа, 80 минута шахуу наадаад, 1:1 гэһэн тоогоо хубилгажа шадабагүй. Һүүлэй һүүлдэ локомотивайхид наадаһайнгаа эршые эрид шангадхажа, нүгөөдүүлээ шүүгээ. «Урожай» бүлгэмэй, Бабушкин городой команданууд энэ мүрысөөндэ саашадаа наадаха эрхэгүй болоо.

А. Игумнов.

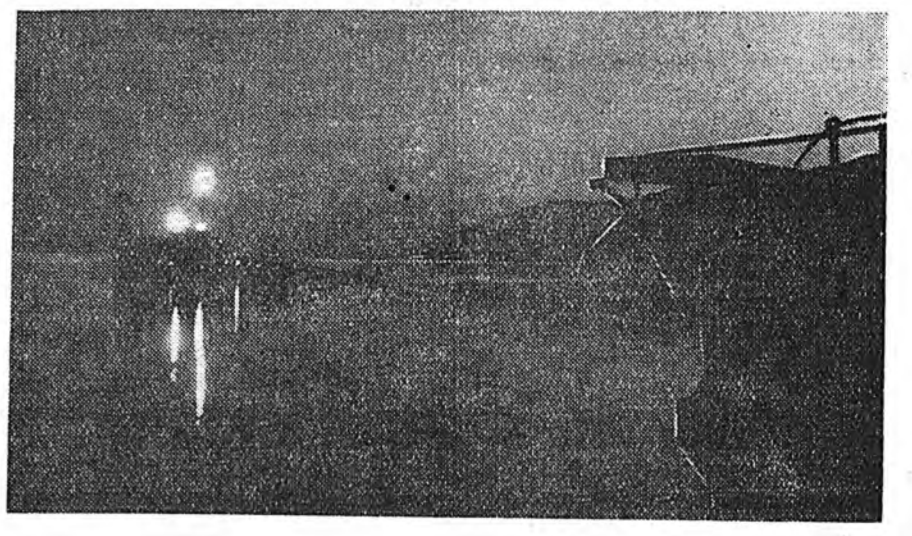

БАЙГАЛ ДЭЭРЭ ҺҮНИНДӨӨ. **О. Березковой** фотоэтюд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Генеральна Ассамблейн XII сессидэ хабаадаха СССР-эй делегаци США ерээ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 14. (ТАСС). ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси сентябриин 17-до Нью-Йоркдо нээгдэхэнь. Энэ сессидэ хабаадахаяа СССР-эй делегаци сентябриин 13-да «ТУ-104 А» самолёдоор США ерээ. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко делегациие толгойлно. СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов делегациин толгойлогшые орлоно. Делегациин гэшүүдэй орлогшонуудаар томилогдоһон Узбекскэ ССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Султанов Гани, Мосгорисполкомой түрүүлэгшын орлогшо З. В. Миронова, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн Б. Ф. Подцероб гэгшэд энэ самолёдоор ерэлсээ.

Самолёдой аэродром дээрэ бууһанай һүүлээр СССР-эй делегациие толгойлогшо А. А. Громыко иимэ мэдүүлгэ хэбэ:

Эб найрамдалые бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала ехэ удхашанартай хэдэн асуудалнуудые ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси хаража үзэхэ байна. Эдэ асуудалнуудай зүбөөр шиидхэгдээ һаань, ООН-эй нэрэ хүндэнь нилээд дээшэлхэ ёһотой.

Шиидхэгдэхэ асуудалнуудай дундаһаа буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал түбхын түрүүн харагдаха ёһотой. Хэрбээ бүхы делегаци... дай үнэн зүрхэнһөө оролдоо һа... хойшолуулагдашагүй шухала ... асуудалые эсэслэн шиидхэхэ х... тэ болохоёо байгаа ООН-эй с... дээрэ түрүүшын алхам хэхэ а... боломжо бии.

Буу зэбсэг хуряаха тухай б... онсо шухала удхашанартай б... асуудалнуудые эгээл зүбөөр ши... хүүлхын түлөө советскэ делег... байха шадалаараа оролдохо. ... хэдэ хэдэн асуудалнуудаар би... өөһэдынгөө зүгһөө дурадхалнуу... оруулха байнабди. Урдынхи... адли бэшээр, харин үнэн сэхээр... хы табигдаһан асуудалнуудые ... самблейдэ хабаадагшад хара... үзэхэ бэзэ гэжэ бидэнэр найда... ди.

Мүн энэ үгэтэеэ дашарамдуу... советскэ хүнүүдэй зүгһөө Амери... арадта амар мэндэ хүргэнэб.

***

Тэрэшэлэн ООН-эй Генера... Ассамблейн XII сессидэ хабаа... Украинска ССР-эй болон Бело... ска ССР-эй делегаци энэ самолё... ерэлсээ. Украинска ССР-эй Га... дын хэрэгүүдэй министр Л. Ф. ... ламарчук болон Белорусска С... эй Гадаадын хэрэгүүдэй мини... К. В. Киселев эдэ делегацинуу... толгойлно.

Баруун Германиин бундестагта болоһон һунгалтын дүн

БОНН, сентябриин 16. (ТАСС). ФРГ-дэ сентябриин 15-да бундестагта ээлжээтэ һунгалта болоо. Энэ һунгалтын дүн тухай түрүүшын мэдээн сентябриин 16-най үглөөгүүр толилогдоо. Баруун Германиин 35,2 миллион һунгагшадай 31,05 миллион хүниинь гү, али 88,24 процентнь һунгалтада хабаадаһан байна. Һунгалтын һүүлээр 29,8 миллион һунгуулиин бюллетень бодото байгаа гэжэ тоологдобо.

Аденауэрэй толгойлдог христианско-демократическа союз гэжэ партиин түлөө эгээл олон һунгагшад—14.998.754 хүн гү, али бүхы һунгагшадай 50,18 процентнь дуугаа үгөө. Мүн энэ партиин гэшүүд 270 депутатска мандадуудые абажа шадаа. Тиигэжэ 1953 ондо болоһон һунгалтада орходоо тус парти 26 хүнөөр олон депутадуудаа бундестагта оруулба. Аденауэрэй толгойлдог партиин дэмжэлтээр «Немецкэ парти» гэдэг бундестагта оруулагдаба. Энэ партиин түлөө ойролоол 1 миллион гү, али бүхы һунгагшадай 3,36 процентнь дуугаа үгэһэн байна. Тус партиин 17 хүниинь бундестагта оруулагдаа.

Германиин социал-демократическа партиин түлөө 9,5 миллион хүн гү, али бүхы һунгагшадай 31,75 процентнь дуугаа үгөө. Энэ п... 169 депутатска мандадуудтай... лоо. Тиигэжэ 1953 онойхидо с... доо тус партиин түлөө 2,95 про... тээр олон һунгагшад дуугаа... гээшэ. Энэ партиһаа 18 хүнөөр... депутат бундестагта һунгагдаа...

«Сүлөөтэ демократическа па... гэдэгэй түлөө 2,3 миллион хүн... али бүхы һунгагшадай 7,71 ... центнь дуугаа үгэһэн байна. ... 1953 онойхидо орходоо энэ пар... түлөө 1,79 процентээр үсөөн... дуугаа үгөө. Урдань энэ парти ... дестагта 48 депутадтай байһан... мүнөө 41 депутадтай үлэбэ.

Һунгалтада хабаадаһан ... 6—7 парти бундестагта нэгэшье ... путадаа оруулжа шадабагүй.

Тиигэжэ сентябриин 15-да б... һон һунгалтын дүнгөөр бундест... хахадһаа олонхи һууриинь ур... хидал адли Аденауэрэй толго... парти абажа шадаба.

Арад зондо харша һунгуу... хуули бэелүүлһэнэйнгээ, ... США-гэй болон Баруун Герма... монополинуудай мүнгэ зөөрэ... политическэ талааршье дэмжэ... ашаар, тэрэшэлэн һунгагш... эшэхэ нюургүйгөөр мэхэлһэнэ... эсэстэ Аденауэрэй парти мүнө... лоһон һунгалтада иимэ амж... туйлажа шадаһан байна.

БҮХЭ БАРИЛДААН, ҺУР ХАРБААН ТУХАЙ

Манай республика дотор һүүлэй жэлнүүдтэ бүхэ барилдаае саашань хүгжөөхын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаһан байна. Колхозууд, совхозууд болон республикын ниислэлдэ бүхэ барилдаагаар түрүү һуури тодорхойлхын тулада заншалта мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Наһа хүсэнхэй, мүн залуу бүхэшүүдэй бэеын шэгнүүр харалсажа барилдуулха, шалгарһан чемпиондо лентэ нэмэрүүлэн зүүлгэхэ, нэгэдэхи разряд хүрэтэр нэрэзэргэ олгуулха гэхэшэлэн шэнэ гуримууд абтаа.

Һүүлэй хэдыхэн жэлэй туршада Түнхэнэй, Иволгын, Кяхтын, Курумканай, Хэжэнгын болон бусад аймагуудта үнгэрһэн мүрысөөнүүдтэ адагтаал 50 пар бүхэшүүл барилдадаг, гушаад-дүшөөд һур харбаашад хабаадалсадаг болоһыень һайхашаахаар.

Зарим аймагуудта һур харбаан мартагданги байһан аад, тэрэниие залуушуул айхабтар түргэнөөр һэргээжэ байна. Һүүлэй үедэ, залуу һур харбаашад улам олошороо.

«РСФСР-эй арадуудай спартакиада болон республика дотор физкультура, спортые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй РСФСР-тэхи бюрогой тогтоолой һүүлээр национальна республикануудта үргэн нэлэнхы спортивна хүдэлөөн дэлгэрһэн байха юм. Энэ шухала хэмжээ-ябуулгые эмхидхэхын тулада СССР-эй спортын мастер Л. Красавин ерэжэ, манай республикада бүхэ барилдаае, һур харбаае саашадань хүгжөөхэ арга боломжонуудые бидэнтэй хамта шэнжэлэн үзэлсэһэн байна. Нүхэр Л. Красавинай «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ толилһон статьяе олон бүхэ барилдаашад, һур харбаашад болон спортдо абьяастан зүбшэн хэлсээ. Газетэдэ толилогдоһон статьянууд соогоо нүхэд Л. Линхобоин, К. Самбуев, Г. Батоцыренов, К. Шапров болон бусадай бэшэһэн һанамжа дурадхалнуудые хаража үзэе.

Тэдэнэр, мүн үшөө хэдэн нүхэд бүхэ барилдаашадай бэеын шэгнүүр харалсажа барилдуулха хэрэгтэй гү, али хуушанай гуримаар бултыень нэгэ бүлэг болгон барилдуулха гээшэ гү; яахадань хаягдаһан тээшэнь тоолохо ёһотойб; хэрбээ бүхэ барилдаашын гараагараа гү, али үбдэгөөрөө газарта хүрөө һаань, хаягдаһан гэжэ тоолохо до болохо гү; бэһэтэйгээр барилдаха гү, али бэһэгүйгөөр гү; барилдаанда гарахадаа бэеынгээ шалаа гаргахын тулада самнадаг байгаа һаань яахаб гэхэ зэргын олон ондоо асуудалнуудые табиһан, угаа һонирхолтой дурадхалнуудые оруулһан байна.

Бүхэ барилдаанай, һур харбаанай бата журамуудые тогтоохын тулада мүнөө тусхай комисси хүдэлжэ байнхай. Тус комиссиин һанамжануудые физкультура, спортын комитет нарин нягтаар шэнжэлэн хаража үзөөд баталха, һүүлээрнь тунхаглаха. Тиигэбэшье, эдэ асуудалнуудаар юрэнхы һаналнуудаа уридшалан хэлэхые хүсэгдэнэ. Түбхын түрүүн национальна спортын гол шэнжэ түхэлые алдахагүй, үлөөхэ ёһотойбди. Тэрэнэй хажуугаар, саашадаа бүхэ барилдаанай үргэнөөр дэлгэрэн хүгжэхэ талыень мартажа болохогүй. Мүнөө үедэ байһан бурят барилдаанай зарим гуримуудые заабол һэлгэхээр гэжэ һанагдана. Жэшээлхэдэ, хүсэ шадал ехэтэй, шуран габшагай барилдаашан аад, гэнтэ гараараа газар тулажархидаг гү, али үбдэглэжэрхидэг байна бшуу. Бүхэ барилдаашад хам оролсохоёо маргажа эрид шууд барилдаха аргагүй байдаг. Тиимэһээ энэ гурим болюулагдаха зэргэтэй гээшэ ха.

Энэ хуушан гурим манай ахадүү Монгол орондо 1956 он болотор байһан аад, болюулагдаһан байха юм. Монгол барилдаанай шэнэ гуримай ёһоор, дала мүрөөрөө гү, али толгойгоороо газарта хүрэһэн хүниинь хаягдаһанда тоологдодог болонхой. Энэ гуримые Монголой «арсалан», «заан», «абарга» гэхэ зэргын бүхэшүүл дурадхаһан байна.

Бүхэ барилдаашадые бэеын шэгнүүрээр илгаруулан барилдуулдаг болохын тулада бэеын шэгнүүрэй гурбан зэргэ тогтообол, зохимжотой гэжэ һанахаар. Юундэб гэхэдэ, гурбанһаа олошороо һаа, шэгнүүрэй зэргэнүүд ехэ худхагдаха, хуймагдаха гээшэ аабза гэжэ һанахаар байдаг. Бурят барилдаанда бэһэ хэрэггүй гэжэ олонхи бүхэ барилдаашад һанамжануудаа оруулаа. Хоёр бүхэшүүл бэһэ бэһэһээ барилсаад лэ, эрьен тойрон сагаа барахаһаа гадна, шуран солбоноо, хүсэ шадалаа хүсэд гаргалсаагүй байтараа, бэеэр томонь нүгөөдэеэ дороо даража унадаг ушар олон байдаг. Гэхын хажуугаар, зарим аймагуудта бэһэгүйгөөр урдань барилдадаг байгаал.

Һур харбалган дээрэ барлаха, дуулаха гээшэ ямаршье арсаагүй, заабол дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй зүйл ха юм. Һур жабхалан ехэтэй барилдаан, һур харбаан, дуулаан, магтаан хадаа национальна спортсменүүдые урмашуулхаһаа гадна һайндэр, мүрысөөн болон бэшэ ниитын хэмжээ-ябуулгануудта элшэ хүсэ оруулхань лабтай. Дуулаха дуу, хүгжэмэй аялгые манай композиторнууд зохёоходоо, арадай аялгые һайнаар шэнжэлэн, национальна гуримыень алдангүй бэшэхэ зэргэтэй. Монгол орондо дэлгэрэнхэй «самналга» заабол хэрэглэхэбди. Энэ хадаа найр наадан, бүхэ барилдаанда баһал ехэ һүр жабхалан оруулха.

Һур харбалгын спортые үргэнөөр дэлгэрүүлһэн Чехословаки, Польша гэхэ мэтын оронуудта магазинуудтань булад номон худалдагдадаг, һургуулинуудай һуралсалай программада һур харбалга оруулагданхай. Манай Бурят-Монголой Гэгээрэлэй министерство республикынгаа һургуулинуудай һуралсалай программада һур харбалга, бүхэ барилдаа заабол оруулха ёһотой гэжэ һанахаар.

Манай бурят номонууд айхабтар хүшэр хүндэ, эдир наһатанһаа байтагай, наһа хүсэнхэй хүнүүдэй таташа диилэхэншье бэрхэтэй. Тииһээ тиитэрээ, манай аймагуудта номо годли шэнээр бүтээгдэнэгүй. Хуушан номонууд хэндэшье хэрэггүй болошо байна. Мүнөө үедэ бурят һур харбалгые саашадань эридээр хүгжөөхын түлөө европейскэ түхэлэй номо годлитой болгожо, уласхоорондын гуримда оруулаа һаа дээрэ гээшэл ха.

Манай гүрэн дотор бурядууд, туванууд, башкирнууд болон бусад хэдэн үндэһэ яһатан һур харбадаг байха юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитет орон доторoo һур харбалгые дэлгэрүүлхэ айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Манай орон уласхоорондын һур харбагшадай федерацида орохо хүсэлтэй, тиигээд номо годли олоор бүтээжэ эхилхэнь.

Бурят арадай анханай спорт болохо бүхэ барилдаан һур харбаан хоёрые саашадаа түргөөр дэлгэрүүлхын тулада республикын физкультура, спортын хүдэлмэрилэгшэд, комсомольско, профсоюзна организацинууд болон колхозой, совхозой, городой спортивна эмхи зургаанууд эдэбхитэйгээр оролсожо, ойрын жэлнүүдтэ спортивна шэнэ амжалта туйлаха ёһотой. Городой залуушуул, аймагай центрын болон зарим колхозой спортивна эмхи зургаанууд һур харбаае, бүхэ барилдаае тоодоггүй зангаараа. БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерство жэл бүри һургуулиин һурагшадай дунда һур харбалгаар, бүхэ барилдаагаар мүрысөөнүүдые эмхидхэдэг болоо һаань, залуу спортсменүүд дороһоо хүмүүжэн гараха байна бшуу. Улан-Удын бурят һургуулиин барилдаанай секциин база дээрэ бурят бүхэ барилдаа эрхилхэ һургуули, Улан-Удын физкультура, спортын комитедэй залуушу... спортивна һургуулиин база ... һур харбаашадай отделени ... тушаа асуудалые һаядаа шии... шухала.

Манай орон дотор олон ... үндэһэ яһатанай дунда элдэб я... национальна бүхэ барилда... болон спортивна мүрысөөнүү... үргэлжэ боложо байдагынь ... шье эли. Грузида «чидаоба», ... байджанда «гюлаш», Таджики... да «гушта», Узбекистанда «ку... Арменидэ «кох» гэжэ национ... ёһоной бүхэ барилдаанууд ... сагһаа хойшо дэлгэрэнхэй б... юм. Манай бурят арадай ... дэлгэрһэн бүхэ барилдаан, ... харбаан мүн лэ үни сагта б... лоһон түүхэтэй. Манай Комм... тическэ парти, Советскэ прав... ство национальна түхэлэй сп... саашадань хүгжөөхэ зори... һүүлэй жэлнүүдтэ онсо анхара... бижа байгаа юм. Национальн... ной спортые хүгжөөхэ хэрэгые ... шо татадаг гү, али тоодоггүй ... шалтай зарим нэгэн хойрог х... хадаа Коммунистическэ парти... Советскэ правительствын хэ... ябуулгануудые буруугаар ойл... хүнүүд болоно бшуу.

1960 ондо болохо СССР-... дуудай хоёрдохи спартаки... манай Бурят-Монголой бүхэ ... рилдаашад, һур харбаашад ... һайн бэлэдхэлтэй ошожо, ор... тороо суурхуулһай гэжэ һанана...

Б. САНДАНОВ, БМАС...
Министрнүүдэй Со...
дэргэдэхи физкультура, сп...
комитедэй түрүү...

Редакторай орло...
О. ГОМБОЕВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-... культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — —24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0563. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №